

ХРОНІКА НАУКОВОГО ЖИТТЯ

УДК 93/94 (438)

**П'ЯТА МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
“ОБЛИЧЧЯ ВІЙНИ. МІСТО І ВІЙНА”,
26–27 листопада 2020 р., Лодзь, Польща****Олег ГАНСЬКИЙ**

*Докторська школа гуманітарних наук
Лодзинського університету,
вул. Поморська, 171/173, 90-236, Лодзь, Польща
e-mail: oleg.hanski@gmail.com
DOI: 10.15330/gal.34.272-274
ORCID: 0000-0002-1957-0631*

Вже п'ятий рік поспіль на історико-філософському факультеті Лодзинського університету відбувається наукова дводенна конференція під промовистою назвою “Обличчя війни”. Темою цьогорічної конференції організатори обрали гасло “Місто і війна”¹. У зв'язку зі складною ситуацією на фронті боротьби з вірусом COVID-19, конференція відбулась з піврічним запізненням і в новому форматі: за допомогою безкоштовної платформи Microsoft Teams. Оскільки конференція відбувалась онлайн, то це дало змогу взяти участь в засіданнях конференції близько ста представникам різних наукових дисциплін і установ, як з Польщі, так і з-за кордону: України, Угорщини, Румунії, Литви та Росії. Робочими мовами конференції була польська, англійська і російська.

Конференція була організована історико-філософським факультетом Лодзинського університету, Інститутом історії ЛУ, Кафедрою середньовічної історії, Кафедрою історії Польщі XIX ст., Кафедрою історії Польщі і всесвітньої історії після 1945 р., а також Відділом Польського історичного товариства в Лодзі. Організаційний комітет представляли: проф. д-р габ. Тадеуш Грабарчик (голова комітету), проф. д-р габ. Вітольд Ярно і д-р Магдалена Погонська-Поль.

Незважаючи на військово-історичну тематику, така широка тема конференції дозволила поділитись результатами своїх досліджень не тільки військовим й історикам, але і представникам багатьох течій науки, зокрема археологам, мистецтвознавцям і музеєзнавцям, архітекторам, педагогам і філологам, політологам та юристам. Такий інтердисциплінарний спектр учасників дозволив по-новому і з різних точок зору глянути на роль міст під час війн і військових дій.

Організатори запропонували учасникам підготувати доповіді за наступними напрямками: міста, як місця розквартирування військ; міські фортифікації; міста, як тили військ; бої в містах; участь мешканців міст в війнах; щоденне життя в містах під час війн; воєнні знищення в містах. Однак кожний виступ делегатів розкривав й інші, не менш важливі фактори для висвітлення проблеми.

Засідання конференції розпочалося з урочистого відкриття проведеного директором Інституту історії ЛУ проф. д-р габ. Даріушем Єзіорним. Пан професор привітав гостей і висловив вдячність за таку багаточисельну онлайн-присутність учасників, також пригадав історію і мету зустрічі. Інаугураційну лекцію на тему: “Повсякденність в неповсякденності. Лодзь в часи національних повстань” виголосив проф. д-р габ. Ярослав Кіта.

Після лекції професора Кіти, учасники були запрошені ввійти на свої панелі-секції, складені за хронологічно-проблемним принципом.

¹ Попередніми темами конференцій були: I конференція (2017): Wojsko w drodze; II конференція (2017): Wojsko w taborze i koszarach; III конференція (2018): Ludzie wojny; IV конференція (2019): Armia contra natura.

I секція була присвячена фортифікаціям, військовим аспектам життя міст, обороні і здобуванням міст і замків. Зокрема, виступи торкалися становища Константинополя під час повстання Ніка (532 р.), ролі руських міст в війнах П'ястів і Рюриковичів у XI – першій пол. XIV ст., ролі міщан у війнах з Тевтонським орденом у XIV ст., фортифікацій, гарнізону і становищу міського населення м. Кам'янець-Подільського від XIV ст. і до подій повстання Богдана Хмельницького, ролі міст як рекрутингової бази для найманих військ польського короля в XVI ст. Також учасники дізнались про військові дії в містах Нового Світу (Філадельфія і Вашингтон), про блиск Парижа в часи Наполеона I і розбудову фортів Бухареста².

Секція II була присвячена першій половині XX століття. Делегати представили результати своїх досліджень про цивільні взаємовідносини у містах і містечках під час ведення бойових дій і повсякденне життя в часи нацистської окупації (міста Лодзь, Гдиня, Краків). Частина секції зосередилась як на суто військовій повоєнній історії, так і на повсякденному житті в великих містах під час балканських війн (Сараєво). Відбулось обговорення питання місця міст, як специфічних театрів бойових дій в військових доктринах до і в ході Другої світової війни, а також життя мегаполісів (Лондон, Берлін) під ворожими бомбардуваннями і в вуличних боях³.

Робота III секції була присвячена технічній стороні питання в Середньовіччі і Новому часі, а саме: озброєнню і артилерії, здобуткам археологічної науки в дослідженні міських забудов військового характеру, а також праці з джерелами. Темою наступних виступів і дискусій були мілітарно-міські проблеми Першої і Другої світових війн, а також польсько-радянської війни 1919–1920 рр.⁴.

Плідні засідання наступного дня були розділені на 4 спеціалізовані секції. Долею військовополонених і цивільних біженців переймалися учасники I секції⁵. II секція була присвячена долі захоплених, знищених чи розграбованих міст, а також приватним долям й історіям їхніх мешканців⁶. Делегати III секції розповідали про нацистські “архітектурні плани” перебудов старих польських міст (Познань, Радом, Люблін) і повоєнне відновлення зруйнованих у вогні війни міських теренів⁷. Науковці з IV секції висвітлювали питання ролі міст у війнах на території Боспорського царства, в угорсько-турецьких війнах XIV–XVI ст. Локальна історія була

² Делегати: д-р Патриція Матусяк, студ. Мачей Гданец, мгр. Павел Дерезький, проф. д-р габ. Мирослав Волошук, д-р Кіріл Марінов, д-р Лукаш Чвікла, проф. д-р габ. Ференц Себок, мгр. Золтан Шольнокі, мгр. Ласло Шоколя, д-р Андрій Федорук, мгр. Олег Ганський, д-р Мачей Талага, проф. д-р габ. Александр Болдирев, д-р Константин Купченко, мгр. Ізабела Шлівінська, мгр. Миколай Борковський, д-р Катажина Стельмащак, мгр. Каміль Шадковський, проф. д-р габ. Йоланта Дашинська, мгр. Кшиштоф Августиняк, мгр. Пйотр Опалінський, проф. д-р габ. Анджей Дубіцький, д-р Марцін Шиманський.

³ Делегати: д-р Анна Амброхович-Гайовник, д-р Агата Домбровська, проф. д-р габ. Моніка Томкевич, проф. д-р габ. Кшиштоф Слюсарек, д-р Володимир Долиновський, д-р Матеуш Дроздовський, проф. д-р габ. Кшиштоф Лисяковський, проф. д-р габ. Сергій Стельникович, проф. д-р габ. Веслав Лах, проф. д-р габ. Радослав Баня, д-р Магдалена Погонська-Поль, д-р Славомір Шчесіо, проф. д-р габ. Даріуш Вибрановський, д-р Марек Брилев, пор. мгр. Матеуш Котас, мгр. Хуберт Михальський, д-р Анджей Войчешак, мгр. Павел Пілярський, мгр. Конрад Чернелевський, проф. д-р габ. Єжи Гапис.

⁴ Делегати: проф. д-р габ. Пьотр Стриж, проф. д-р габ. Тадеуш Грабарчик, д-р Максим Моїсеєв, д-р Яцек Зінкевич, д-р Катажина Вагнер, проф. д-р габ. Хуберт Ковальський, мгр. Якуб Пузюк, д-р Марта Фрачекевич, мгр. Ян Блахньо, мгр. Іштван Тот, д-р інж. арх. Роберт Гавел, мгр. Анна Якимович, проф. д-р габ. Йоланта Заленчич, проф. д-р габ. Халіна Лах, д-р Марта Мілевська, д-р Рафал Рогуський, мгр. Антоніна Павловська, проф. д-р габ. Здзіслав Цутгер, мгр. Марцін Міхніцький, проф. д-р габ. Томаш Гайовник, мгр. Марек Стефанський, проф. д-р габ. Анджей Войташак, проф. д-р габ. Вітольд Ярно, мгр. Конрад Майхжик.

⁵ Делегати: д-р Олексій Гавриленков, мгр. Барбара Лоховська, д-р Йоанна Лусек, д-р Ангешка Кіта, д-р Беата Козачинська, д-р Аркадіуш Жепковський.

⁶ Делегати: д-р Даріуш Фашча, д-р Агнешка Єндржиєвська, д-р Томаш Глінецький, мгр. Пауліна Фронтчак-Хрущель, д-р Йоанна Нікель, д-р Марцін Град, мгр. Анна Полянська, проф. д-р габ. Даріуш Злотковський, д-р Томаш Столярчик.

⁷ Делегати: мгр. Ярослав Рутковський, д-р Казимир Щмеховський, мгр. Якуб Фрейтаг, мгр. Едита Новак, проф. д-р габ. Ханна Грешчук-Брендель, проф. д-р габ. інж. арх. Ян Сальм, д-р Уршуля Курцевіч.

розкрита на прикладах з функціонування пруських гарнізонів у XVIII ст., драматичних подій блокади Ленінграду (1941–1944 рр.) і боїв 1941 р. за невеличкі міста Західної України⁸.

Незважаючи на труднощі пандемічного хаосу, перевантаженість викладацькою роботою і постійну підготовку до проведення дистанційних лекцій і семінарів, українські науковці гідно і професійно представили наукові установи України своїм іноземним колегам. Значна частина виступів як польських, так і українських науковців, була присвячена історії міста Кам'янець-Подільського й іншим українським містам, архітектура яких є наочним символом спільної польсько-української історії.

Згідно з традицією, матеріали конференції будуть опубліковані в серії «Обличчя війни» видавництвом Лодзинського університету⁹.

10–11 червня 2021 р. в режимі онлайн відбулась VI конференція циклу з темою «Перед битвою», в якій взяли участь понад сто науковців з Польщі, України, Чехії, Угорщини, Румунії, Литви та Росії.

Сердечно запрошуємо до участі в наступній VII конференції, яка планується на 9–10 червня 2022 р. Цього разу організатори запропонували тему “Знаряддя війни”¹⁰.

⁸ Делегати: проф. д-р габ. Володимир Горончаровський, проф. д-р габ. Ярослав Сохацький, д-р Сільвіу Ота, проф. д-р габ. Іштван Петровіч, проф. д-р габ. Радослав Скрицький, д-р Здзіслав Влодарчик, проф. д-р габ. Олексій Аранович, д-р Олексій Кожем'якін, д-р Юлія Мінутіна-Лобанова, д-р Денис Алексеев, д-р Віталія Стравінськієне, проф. д-р габ. Леонтій Войтович.

⁹ Матеріали I–III конференцій були надруковані в часописі “Acta Universitatis Lodziensis. Folia Historica”: Oblicza wojny. Wojsko w drodze / red. J. Kita, M. Pogońska-Pol. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Historica*, Nr 99. Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2017. S. 322; Oblicza wojny. W obozie i w koszarach / red. T. Grabarczyk. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Historica*, Nr 102. Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2018. S. 214; Oblicza wojny. Ludzie wojny – rycerze i żołnierze / red. T. Grabarczyk, M. Pogońska-Pol. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Historica*, Nr 104. Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2019. S. 236; Oblicza wojny. Ludzie wojny – dowódcy i podkomendni / red. W. Jarno, J. Kita. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Historica*, Nr 105. Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2019. S. 230.

Починаючи з IV конференції матеріали виходять окремою серією “Oblicza wojny”: *Oblicza wojny. Armia kontra natura* / red. W. Jarno, J. Kita. Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2020. T. 1. S. 330; *Oblicza wojny. Armia kontra natura* / red. T. Grabarczyk, M. Pogońska-Pol. Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2020. T. 2. S. 380. Матеріали конференцій доступні за посиланням: https://obliczawojny.uni.lodz.pl/?page_id=156.

Матеріали V конференції на польській і російській мовах вийдуть друком в 4 томах: “Oblicza wojny. Miasto i wojna” (том 3–5), а англomовні матеріали в 6 томі: “Face of War. City and war”.

¹⁰ Слідкувати за новинами і зареєструватись для участі в VII Międzynarodowej naukowej konferencji “Oblicza wojny: Narzędzia wojny” можна за посередництвом веб сторінки: <https://obliczawojny.uni.lodz.pl/>.